

АРНШТАД — ПРИМЕР НА ДОБРА ОРГАНИЗАЦИЈА НА
ДЕТСКА СТОМАТОЛОШКА СЛУЖБА

Арнштад е град во југозападниот дел од ДДР, со околу 29.000 жители (со пошироката околина 45.000), кој не се разликува многу од другите соседни градови. Претставува комбинација од старата архитектура во центарот на градот, каде старите градби со стручна реставрација добиваат некогашен изглед, и нови модерни населби, изникнати на периферијата на градот. За туристи, овој град е интересен поради многубројни стари цркви, поради куќа, во која живеел J. S. Bach со своето многучлено семејство и компонирал свои фути, а особено поради куќата на куклите „Mon Plaisir“. Овој музеј на кукли, дело и сопственост на кнегињата Angusta Dorothea von Schwarzberg, а сега гордост на овој град, претставува вреден дел од минатото, зашто во минијатура, до најситни детали, верно го прикажуваат животот во еден мал германски град во првата половина од 18. век.

За еден стоматолог, а особено педодонт, овој град е интересен поради одличната организација на детската стоматолошка служба. Центар на оваа служба е Стоматолошката клиника за млади, сместена во стара, просторно неадекватна зграда, но со изгледи за скоро преселување. Со протетска лабораторија, рентген, просторија за стручни сестри за хигиена на устата и забите и работни места, таа служи за згрижување на ургентни случаи и закажани пациенти, како и за собирање на целокупниот персонал поради договарање и планирање на нивната главна дејност — систематска санација на предучилишни и училишни деца, спроведување на акции на систематска хигиена на устата и забите и превентивни мерки на кариес профилакса.

Систематска санација на забите кај деца од предучилишна и училишна возраст се обавува во две модерно опремени училишни забни амбуланти и во три подвижни забни амбуланти, од кои едната е стационарирана во градот, а двете други во соседните села. Секој стоматолог е задолжен за санација на деца од

две училишта и неколку градинки, со просечно 1.800—2.000 деца. За секое училиште и градинка постојат посебни стоматолошки картотеки составени од личните картони на ученици, кои не се подредени по азбучниот ред, туку по одделенија, а во кои се внесуваат извршени стоматолошки интервенции. Секое одделение има свој одделенски лист, каде покрај генералните при првиот преглед се внесуваат податоците за бројот на кариозни, екстрахирани и пломбирани млечни и трајни заби, како и бројот на заби за санација. Се закажува едно по едно одделение, а децата доаѓаат поединечно и директно од настава во амбуланта. Работата тече континуирано, без нервоза и брзање, зашто терапевтот не мора да мисли на пациенти во чекална, психички е растоварен и на секое дете може да му посвети онолку време, колку што е потребно. Кога санацијата е завршена, на крајот на одделенскиот лист за секое дете се става знак „санирано“, а контрола и евентуална санација следи по шест месеци.

Ваква систематска санација по принцип на Kantorowitz во Арнштадт се спроведува повеќе од десет години. Секако дека во почетокот не биле можни контролни прегледи и санација на сите деца по два пати годишно, но сега после толку долг период на систематска санација, секоја година само првите одделенија доаѓаат како нови за санација. Меѓутоа, бидејќи 70% од децата од предучилишна возраст е опфатено во градинки, а со тоа автоматски и во систематска санација, практично само 30% деца од првите одделенија остануваат како нови за санација, како и новите кариозни лезии кај веќе санираните деца. Набљудувајќи едно претпладно како се одвива работата во една од училишните амбуланти, каде тој ден било закажано едно од четвртите одделенија, имав можност да се уверам во ефикасноста на систематската санација на забите. Кај поголем број деца воопшто не постоеше потреба за санација, а кај другите интервенциите се сведуваа на екстракции на млечни заби поради физиолошка ресорпција или санација на суперфицијални кариеси на првите трајни молари. („принцип на обработка и на најмало цупче“ по Kantorowitz).

Посебно интересна и разнообразна е работата на стручните сестри за хигиена на устата и забите во предучилишните установи. Арнштадт со околината има 53 градинки, од тоа под контрола на стручните сестри се 44 градинки и уште две групи на ментално заостанати и телесно дефектни деца. Во сите тие градинки постојат услови за колективната хигиена на устата и забите, а секое дете има сопствена чаша и четкичка. Во градинки стручните сестри држат предавања од областа на исхраната и нејзино влијание врз забите, лошите навик и нивните последици врз забите како и за правилната хигиена на устата и забите. Предавањата се илустрирани со многубројни цртежи и други надгледни средства, изработени спрема сопствени идеи. Особено внимание е посветено на хигиената на устата и забите, при што правилното миеење на забите се демонстрира прво на модели, а потоа практично. Посебни инструкции се даваат на дет-

ските воспитачи кои подоцна ја преземаат акцијата за секојдневна правилна хигиена на устата и забите, а должноста на сестрите понатаму се сведува на контрола, при што се контролира: дали акцијата се спроведува редовно и правилно, состојбата на забните четкички, редовно снабдување со Elmex геле и др. Во сите контролирани градинки во Арнштадт еднаш неделно, во истиот ден мијат сите деца заби со Elmex геле („Elmex среда“).

Стручни сестри понатаму земаат учество на родителските средби, каде со своите предавања ги запознаваат родителите, наставниците и воспитачките за важноста на стоматолошкото воспитување и со документирани податоци од сопствени и туѓи искуства ја истакнуваат корисноста на овие акции за деца.

Стручните сестри учествуваат и во спроведување на кариес-профилактички мерки. Кај децата со изразена кариес-позиција, а кои се испратени од стоматолози, тие спроведуваат превентивно туширање со флуорни препарати („Duraphat“ лак). На секое такво дете му се отвора картон и писмено се повикува и закажува за туширање четири пати годишно. За вештината на овие сестри, како и за нивната љубов кон својата работа зборува и тоа што тие дале идеја за изработка на една играчка за училишни деца која на децата им овозможува преку играта да се здобијат со основните познавања за забите, правилната хигиена и лошите навики со последиците врз забите.

Добрата организација на детската стоматолошка служба во Арнштадт е плод на долгогодишна, упорна и добро испланирана работа, каде дејноста на стоматологот одлично се надополнува со дејноста на стручните сестри за хигиена на устата и забите. Меѓутоа, ваквата добра организација и резултатите кои од неа произлегуваат не се заслуга само на стоматолошкиот кадар, туку и дело на активна соработка на управите на училишните и предучилишните установи со стоматолошката служба.

М. Мирчева

